

Utkast til nasjonal retningslinje for psykologutdanningen

Innledning

I henhold til lov om universiteter og høyskoler § 3-2 andre ledd kan departementet fastsette rammeplaner for enkelte utdanninger. For helse- og sosialfagutdanninger er det fastsatt Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger. Forskriften gir igjen hjemmel for fastsetting av retningslinjer for hver enkelt utdanning. Det foreliggende dokumentet utgjør en nasjonal faglig retningslinje for psykologutdanningen.

Retningslinjen er førende for universiteter og høyskoler i arbeidet med å utvikle lokale planer. Retningslinjen skal sikre et nasjonalt likeverdig faglig nivå, slik at kandidatene som uteksamineres har en felles sluttkompetanse, uavhengig av utdanningsinstitusjon. Retningslinjene skal også sikre en felles sluttkompetanse om samers rettigheter og samenes status som urfolk, jfr. forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger.

Retningslinjen er utformet i tråd med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) jfr. forskrift om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, jfr. det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring.

"Et kvalifikasjonsrammeverk er en samlet, systematisk og nivå delt beskrivelse av formelle kvalifikasjoner som kan oppnås innenfor et utdanningssystem. (...) Nasjonale kvalifikasjonsrammeverk er basert på nasjonens utdanningssystem, viser nivå og progresjon og sammenheng til arbeidsliv og samfunnsliv."

Formål

Profesjonsstudiet i psykologi gir kandidatene evidensbasert kompetanse om psykologi som forskningsfelt og som anvendt og klinisk fag. Gjennom kontinuerlig integrasjon av teori, empiri, ferdighetstrening og praksis fører utdanningen fram til graden Cand. Psychol.

Etter endt utdanning har kandidaten avanserte kunnskaper om faglige grunnemner i psykologi, om normalpsykologiske prosesser, og om avvikende utvikling og atferd, inkludert lette til alvorlige psykiske lidelser. Kandidater skal kunne benytte denne brede kompetansen til å forstå, utrede, behandle og evaluere psykologiske problemer hos individer, familier og grupper, samt til å drive helsefremmende og forebyggende arbeid.

Utdanningen gir grunnlag for å kunne praktisere som psykolog i Norge etter gjeldende lovverk. Som psykolog vil en ha omfattende kunnskap og kompetanse om menneskers handlinger, tanker og følelser.

Utdanningen kvalifiserer for arbeid innenfor spesialist- og kommunehelsetjenesten, men også innenfor andre helse- og velferdstjenester, og på ulike organisatoriske nivåer innen både offentlig og privat virksomhet. I tillegg kvalifiserer utdanningen til videre forskning- og utviklingsarbeid; ledelse, HR og organisasjoner; utdanning og oppvekst; veiledning og rådgivning; tjenesteutvikling og innovasjon; likestilling og menneskeverd og media og formidling.

Begrepsavklaringer

Evidensbasert psykologisk praksis defineres her som integrasjonen av den beste tilgjengelige forskning med klinisk ekspertise, sett i sammenheng med pasientens egenskaper, kulturelle bakgrunn og ønskemål. Begrepet anvendes også i psykologisk praksis på system- og samfunnsnivå.

Helse- og velferdstjenestene defineres her som offentlige og private tjenester rettet mot å sikre borgernes levestandard, inklusiv helse-, utdannings-, arbeids- og barnevernssektor og NAV.

Kompetanseområder

Læringsutbyttebeskrivelsene for psykologutdanningen er fordelt under følgende kompetanseområder:

- I. Vitenskapsteori og psykologiens historie
- II. Psykologisk forskningsmetode og akademisk formidling
- III. Psykologiske basaldisipliner og deres anvendelsesområder
- IV. Helsefremmende og forebyggende psykologisk arbeid
- V. Psykologisk utredning og behandling
- VI. Psykologrollen

Læringsutbyttebeskrivelser

En læringsutbyttebeskrivelse er en beskrivelse av hva en person vet, kan og er i stand til å gjøre som et resultat av en læringsprosess. I forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanningene § 2 er det angitt 12 felles læringsutbyttebeskrivelser som skal inkluderes i retningslinjen. Disse er markert med stjerne.

I. Vitenskapsteori og psykologiens historie

Kunnskap

Kandidaten

1. har inngående kunnskap om den historiske utviklingen av psykologi som en vitenskapelig disiplin

Ferdigheter

Kandidaten

1. kan analysere og forholde seg kritisk til samtidens psykologiske teorier, diskurser og praksis, og plassere disse i en historisk og vitenskapsteoretisk kontekst
2. kan forholde seg kritisk og reflekterende til vitenskapene generelt og til sitt eget fagområde spesielt

Generell kompetanse

Kandidaten

1. kan analysere psykologifagets vitenskapsteoretiske forankring og derigjennom bidra til nytenking i faget
2. * kan reflektere over sentrale problemstillinger innen filosofi- og vitenskapshistorie, vitenskapsteori og etikk
3. * kan analysere teoretiske, forskningsmessige, etiske og kliniske problemstillinger ut ifra et bredt vitenskapsfilosofisk ståsted

II. Psykologisk forskningsmetode og akademisk formidling

Kunnskap

Kandidaten

1. har inngående kunnskap om ulike kvalitative og kvantitative forskningsmetoder som brukes innenfor psykologi, inkludert test-teori
2. har inngående kunnskap om forskningsetikk, lovgivning, regelverk, prinsipper og rutiner for forsvarlig forskning og formidling, herunder prinsipper for søknadsplikt og forskningsetiske forvaltningsorganer og regler for plagiat
3. kjenner til prinsipper for åpenhet i vitenskapelig virksomhet

Ferdigheter

Kandidaten

1. kan analysere og forholde seg kritisk til faglige kilder og anvende disse til å strukturere og formulere faglige resonnementer
2. kan bruke relevante metodiske verktøy og utføre statistiske analyser og begrunne valg på en selvstendig måte på bakgrunn av dette

3. kan under veiledning planlegge, gjennomføre og formidle resultatene av et selvstendig, avgrenset forskningsprosjekt i tråd med gjeldende forskningsetiske retningslinjer

Generell kompetanse

Kandidaten

1. kan anvende relevant forskningslitteratur i teoretisk, empirisk og praktisk sammenheng, og anvende sin informasjons- og forskningskompetanse til å oppdatere seg faglig
2. kan kritisk analysere og formidle relevant forskning og behersker psykologfaglige uttrykksformer

III. Psykologiske basaldisipliner og deres anvendelsesområder

Kunnskap

Kandidaten

1. har avansert teoretisk, empirisk og anvendt kunnskap innenfor biologisk psykologi, utviklingspsykologi, personlighetspsykologi, kognitiv psykologi og sosialpsykologi

Ferdigheter

Kandidaten

1. kan analysere og forholde seg kritisk til teorier, metoder og forskningsresultater innenfor basalfagene
2. skal kunne analysere og anvende kunnskap fra basalfagene på nye områder innenfor psykologisk forskning og praksis

Generell kompetanse

Kandidaten

1. kan bruke kunnskap fra basalfagene til å bidra til faglig nytenking
2. kan kommunisere om og formidle basalfaglig kunnskap både til andre faggrupper, spesialister og allmennheten

IV. Helsefremmende og forebyggende psykologisk arbeid

Kunnskap

Kandidaten

1. *har avansert kunnskap om hvordan biologiske, psykologiske, sosiale, sosioøkonomiske, kulturelle, samfunnsmessige og fysiske faktorer samvirker i å

hemme og fremme menneskers helse, utdanning, arbeidsdeltakelse og levekår, bedringsprosesser og livskvalitet gjennom livsløpet

2. har avansert kunnskap om menneskerettighetene i helsefremmende arbeid, inkludert for å motvirke marginalisering og å fremme medborgerskap og integrering gjennom utdanning, arbeid og på andre arenaer
3. har inngående kunnskap om korttidsintervensjoner innen psykisk helse på individ-, gruppe -og systemnivå
4. * har bred kunnskap om etiske, epidemiologiske og helseøkonomiske begrunnelser for både universelle, selektive og indikerte helsefremmende og forebyggende tiltak

Ferdigheter

Kandidaten

1. kan analysere og kritisk vurdere kunnskap om helsefremmende og forebyggende arbeid, og selvstendig anvende relevante metoder og arbeidsformer på ulike intervensjonsnivåer som også inkluderer et overordnet samfunnsnivå
2. kan bruke relevant kunnskap om psykisk helse til å kartlegge ressurser og risikofaktorer i en avgrenset populasjon
3. * kan kunne bruke relevante metoder for å identifisere mennesker med sosiale og helsemessige problemer inkludert omsorgssvikt, vold, overgrep, rus- og sosioøkonomiske problemer, og sette inn nødvendige tiltak og/eller behandling, eller henvise videre ved behov
4. kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter i henhold til lovgivning og helse- og velferdspolitiske føringer for helsefremmende og forebyggende arbeid
5. kan selvstendig anvende grunnprinsippene for psykososiale intervensjoner i kriser

Generell kompetanse

Kandidaten

1. kan analysere relevante fag-, yrkes- og forskningsetiske problemstillinger henhold til lovgivning og helse- og velferdspolitiske føringer for helsefremmende og forebyggende arbeid
2. *kan bidra til at brukere og borgere medvirker i utviklingen av likeverdige tjenester for alle grupper i samfunnet
3. kan anvende sine kunnskaper til å planlegge, lede og gjennomføre prosjekter
4. kan kommunisere med spesialister, beslutningstakere og allmennheten om faglige problemstillinger innen helsefremmende og forebyggende arbeid

V. Psykologisk utredning og behandling

Kunnskap

Kandidaten

1. har avansert kunnskap om risiko- og beskyttelsesfaktorer knyttet til utvikling av psykiske vansker og lidelser, og hvordan disse faktorene opererer gjennom livsløpet
2. har inngående kunnskap om de viktigste psykologiske temaer og problemstillinger gjennom livet, fra sped- og småbarn til voksne og eldre
3. har inngående kunnskap om lettere, moderate og alvorlige psykiske lidelser, samt inngående kunnskap om samsykelighet, traumereaksjoner, suicidalitet og rusmiddelavhengighet
4. har inngående kunnskap om fellesfaktorer, spesifikke faktorer og personfaktorer i psykoterapeutisk endringsarbeid
5. har inngående kunnskap om ulike evidensbaserte behandlingsteorier og modeller både for å forstå psykiske lidelser og for psykologisk behandling
6. har kunnskap om hvordan forståelse av psykisk helse og behandling kan variere på tvers av kulturer

Ferdigheter

Kandidaten

1. kan håndtere komplekse faglige spørsmål knyttet til psykoterapeutisk behandling, og på en selvstendig måte planlegge, gjennomføre og evaluere ulike evidensbaserte terapeutiske intervensjoner med lette, moderate og alvorlige psykiske lidelser, både på individ-, familie- og gruppenivå
2. kan gjennomføre grunnleggende strukturerte psykologiske og nevropsykologiske utredninger som grunnlag både for diagnostiske vurderinger og kasusformuleringer, og for å utarbeide behandlingsplan med anbefalinger om videre tiltak og behandling
3. kan bruke ulike metoder for å sikre tilbakemeldinger om behandlingsresultat, -prosess og allianse, og benytte disse for å tilpasse behandlingen
4. kan formidle et behandlingsrasjonale til pasienter/brukere, og benytte ulike metoder for å sikre pasienters/brukeres medvirkning i egen utredning og behandling

Generell kompetanse

Kandidaten

1. kan bruke relasjonelle ferdigheter som er sentrale i etablering av en terapeutisk allianse på en selvstendig måte
2. kan analysere og forholde seg kritisk til ulike roller og muligheter i arbeidet med ulike typer psykiske lidelser, og samhandling og oppgavefordeling mellom tjenestenivåene

VI. Psykologrollen

Kunnskap

Kandidaten

1. * kan anvende sin kunnskap for å bidra til å sikre likeverdige tjenester for alle grupper i samfunnet. Dette inkluderer likestilling og ikke-diskriminering, etnisitet, religion og livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og alder
2. * kan anvende sin kunnskap om og forståelse for samers rettigheter og samenes status som urfolk
3. kan anvende grunnprinsipper for veiledning og konsultasjon, og er i stand til å drive selvstendig endringsarbeid gjennom andre
4. * kan anvende kunnskap om helse- og velferdssystemet, lover, regelverk og veiledere og integrere dette i sin tjenesteutøvelse
5. kan anvende faglig kunnskap til å iverksette endringsarbeid i grupper og systemer
6. * kan anvende sin kunnskap om barn og unge for å ivareta deres behov for behandling og tjenester og kan sikre deres medvirkning og rettigheter

Ferdigheter

Kandidaten

1. * kan analysere risiko for uønskede hendelser, og kan bruke relevante metoder for å følge opp dette systematisk
2. * kan gjennomføre veiledning av brukere, pasienter og pårørende som er i lærings-, mestrings- og endringsprosesser
3. * kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter til dokumentasjon og kommunikasjon som sakkyndig om folkehelse, kliniske, diagnostiske og andre faglige emner til pasienter, pårørende, kolleger, samarbeidspartnere offentlig forvaltning og rettslige instanser
4. kan analysere og forholde seg kritisk til egne verdier, roller og fungering i møte med brukere og samarbeidspartnere, og søke bistand ved behov

Generell kompetanse

Kandidaten

1. * kan kritisk reflektere over etiske dilemmaer knyttet til valg og prioritering av psykologiske intervensjoner
2. * kan anvende kunnskap om velferdssamfunnets oppbygning og andre faggruppers kompetanse og ansvarsområder til å samhandle både tverrfaglig, tverrprofesjonelt,

tverrsektorielt og på tvers av virksomheter og nivåer, og initiere slik samhandling for å skape gode og sammenhengende tjenester overfor brukere

3. * kan kommunisere respektfullt med tanke på andre menneskers integritet, verdighet og autonomi i sin yrkesutøvelse
4. * kan analysere og forholde seg kritisk til ny kunnskap på en metodisk og vitenskapelig måte, kan holde seg faglig oppdatert og kan foreta faglige vurderinger, avgjørelser og handlinger i tråd med evidensbasert praksis og faglige retningslinjer
5. kan anvende sine psykologiske kunnskaper og ferdigheter for egen selvivaretagelse
6. * kan bidra til kritisk refleksjon, nytenkning, tjenesteinnovasjon og systematiske og kvalitetsforbedrende arbeidsprosesser som ledd i å sikre tjenestekvalitet og i utvikling av tjenester
7. * kan anvende relevant teknologi i faglig arbeid, og bistå i utviklingen av egnet teknologi både på individ- og systemnivå

Studiets oppbygging

Profesjonsutdanningen i psykologi består av 360 studiepoeng fordelt over 6 år.

Progresjon: Læringsutbyttene i emnene skal gjenspeile en tydelig progresjon gjennom studieløpet, både innen teoretisk kunnskap, forskningsmetode, ferdighetstrening og praksis.

Brukerperspektiv: Utdanningen skal omfatte brukerkunnskap som kunnskapskilde.

Et integrert utdanningsløp: Studiemodellen er basert på at veiledet ferdighetstrening og praksiserfaring med ulike pasient- og brukergrupper er integrert med undervisning i basalfag, anvendte fag og forskningsmetode gjennom hele utdanningsforløpet. Det samme gjelder opplæring i fag- og profesjonsetikk, system- og rolleforståelse, formidling samt undervisning i relevant lovverk.

Gjennom utdanningsløpet skal kandidaten utvikle ferdigheter i kommunikasjon, alliansebygging, samarbeid og dokumentasjon. Kandidaten skal trene på ulike metoder for psykologisk utredning og intervensjon.

Praksisstudier

Veiledet praksisopplæring består av flere praksisperioder, samt en hovedpraksis. Kandidaten arbeider med psykologoppgaver under veiledning. Gjennom praksisopplæringen skal kandidatene få variert erfaring i arbeid med ulike alders- og målgrupper og psykologiske problemstillinger innenfor helse- og velferdstjenester på ulike nivåer. Tverrprofesjonell samhandling, aktuelt lovverk og systemkunnskap skal inngå i praksisperiodene. Hovedpraksis skal være på 20 uker fulltids sammenhengende utplassering i relevante helse- og velferdstjenester. Det totale praksisomfanget utgjør minimum 40 uker, eksklusiv den ferdighetstreningen som er innbakt i øvrig opplæring.